VALTIOVARAINMINISTERIÖ
FINANSMINISTERIET

Hallituskauden toimet sukupuolitietoisen budjetoinnin kehittämiseksi

TYÖELÄMÄ- JA TASA-ARVO VALIOKUNTA
30.11.2022

JOHANNA VON KNORRING
VM/BUDJETTIOSASTO

Valtioneuvoston tasa-arvopoliittinen selonteko

Luku 1 Tasa-arvoinen ja syrjimätön Suomi

Tasa-arvoa vahvistava hallinto

- *Valtion budjetin laatimisohjeet edellyttävät ministeriöiltä yhteenvetoa toimista, joilla on merkitystä sukupuolten tasa-arvolle. Käytännön toimeenpanossa on puutteita, eikä yhteenvetojen perusteella pystytä arvioimaan valtion budjetin sukupuolivaikutuksia kattavasti.*

Tietoon perustuva päätöksenteko

- *Yhteiskunnallisen päätöksenteon, talousarvioiden, vaikutusarviointien ja palvelujen kehittämisen olisi perustuttava oikea-aikaiseen ja sukupuolen mukaan eriteltyyn tietoon.*

Luku 4 Taloudellisen tasa-arvon Suomi

Taloudellisen tasa-arvon edellytyksiä

- *Valtion talousarvioesitys on keskeinen sosiaalipoliittisen ohjauksen väline, jolla vaikutetaan tuloerojen kehitykseen ja sukupuolten tasa-arvoon. Tässä asetettuun tavoitteeseen 4 pääseminen edellyttää, että tasa-arvotavoitteet sisällytetään talousarvioesitykseen ja että sen sukupuolivaikutukset arvioidaan. Toimintatavat eivät ole toistaiseksi juurtuneet osaksi kaikkea talouspolitiikan valmistelua, yhteiskunnallisia uudistuksia tai leikkaus- ja elvytystoimia*

Hallitusohjelmakirjaus ja kehittämiskohteet

Hallitusohjelma: *Hallitus sitoutuu sukupuolten välisen tasa-arvon edistämiseen muun muassa talousarvioprosessissa ja kaikissa keskeisissä uudistuksissa.*

Toimintasuunnitelma: *Sukupuolitietoista budjetointia edistetään osana VM:n kestävän kehityksen budjetoinnin kehittämistyötä vuosien 2019–2020 aikana*

Kehittämiskohteet:

1. Talousarvion laadintamääräystä tarkistetaan
2. Talousarvioesityksen pääluokkaperusteluihin sisältyviä tasa-arvotekstejä parannetaan
3. Kerran vaalikaudessa teetetään selvitys talouspolitiikan sukupuolivaikutuksista

Kehittämiskohteet – ja niiden toteuttaminen

1. Laadintamääräys - 30.4.2020 voimaan tulleessa laadintamääräyksessä muutettu mm. kohtaa 7.10.4

> *Pääluokkaperusteluihin sisällytetään yhteenvetotarkastelut 1) hallinnonalan kestävää kehitystä koskevista linjauksista ja toimista sekä 2) sukupuolivaikutuksiltaan merkittävästä talousarvioesitykseen liittyvästä toiminnasta. Sukupuolivaikutuksia koskevassa tarkastelussa tulee kiinnittää huomiota sukupuolten välisen tasa-arvon yhteiskunnallisiin vaikuttavuustavoitteisiin hallinnonalalla ja niihin hallinnonalan menoihin, joilla voi olla vaikutusta tasa-arvon toteutumiseen.*

2. Talousarvioesityksen pääluokkaperustelujen tasa-arvotekstit

- Pidetty kaksi seminaaria (2020 ja 2021) mm. talouspäälliköille ja toiminnallisten tasa-arvoryhmien puheenjohtajille ja koordinaattoreille. Kuultu tutkijoiden näkemyksiä, keskusteltu tasa-arvo teksteistä ja niiden kehittämisestä.
- Vuosittain käyty läpi tekstejä ja pyritty parantamaan niitä tällä vaalikaudella

- 3. Kerran vaalikaudessa teetetään selvitys talouspolitiikan sukupuolivaikutuksista
  - Aikataulu: Syksyn 2022 riihen jälkeen koskien hallituskautta

Mitä teksteihin olisi hyvä sisältyä

1. Sukupuolten tasa-arvon tavoitteet hallinnonalalla
    - **Yhteiskunnallinen näkökulma** etenkin, esim. lähisuhdeväkivalta, työllisyys- ja koulutusasioita,
    - Jos ministeriöllä on muuta ”sanottavaa” tasa-arvoasioihin liittyen, silloin ei hallinnon sisäisiä tasa-arvotavoitteita tai tasa-arvosuunnitelmia
    - Ei virastokohtaisia tavoitteita
    - Jos mainitaan jokin sukupuolten väliseen tasa-arvoon liittyvä tavoite, tulisi myös mainita, missä tällä hetkellä ollaan tavoitteen suhteen
2. Konkreettiset toimenpiteet ja määrärahat, joilla tavoitteisiin pyritään
    - **Hallinnonalan määrärahojen ja lainsäädännön yhteydet yhteiskunnallisiin tasa-arvotavoitteisiin**, esim. määräraha, jonka tavoitteena on edistää sukupuolten välistä tasa-arvoa tai uudet keskeiset säädöshankkeet, joilla on vaikutusta tasa-arvoon
3. Talousarvioon liittyvät muutokset, joilla on merkittäviä sukupuolivaikutuksia
    - Varsinkin ne määrärahat joissa talousarviossa muutoksia
    - Sekä lisäykset että vähennykset
4. Ihmisiä koskevat tilastot ja tunnusluvut eroteltuina sukupuolen mukaan
    - Tilastotietoa yhteiskunnallisesti merkittävistä asioista sukupuolijaottelulla, vrt. TEM:n tilasto työllisyydestä

Talousarvioesitys 2023

- Teksteissä oli jonkin verran toistoa verrattuna vuoden 2022 talousarvioesitykseen. Toisaalta tasa-arvotavoitteet ovat pidemmän aikavälin tavoitteita, eikä niitä muuteta vuosittain.
- VM ehdotti ja teki teksteihin muutamia ajankohtaisia lisäyksiä eri hallinnonaloille yhteistyössä sektoriministeriöiden kanssa:
  - SM: Venäjän hyökkäyksestä Ukrainaan johtuen vuodelle 2023 on budjetoitu lisäystä vastaanottomenoihin 374 miljoonaa euroa. Toistaiseksi Suomeen tulleista turvapaikanhakijoista 90 % on ollut naisia ja lapsia. Ala-ikäisiä on ollut noin 40 %. → Vahvasti sukupuolittunut ilmiö.
  - LVM: Eri sukupuolten välillä on havaittavissa eroja liikkumismuodoissa. Tilastokeskuksen mukaan ajokortti-ikäiset miehet tekevät suurimman osan päivittäisistä matkoistaan henkilöauton kuljettajina. Naisilla taas päivittäiset matkat jakautuvat tasaisemmin henkilöauton kuljettamisen, henkilöauton matkustajana olemiseen ja kävelyyn. Vuoden 2016 henkilöliikennetutkimuksen mukaan naiset suosivat joukkoliikennettä miehiä useammin kaikissa ikäryhmissä, suurin ero oli 35–64-vuotiaissa. → Tilastotietoa liikkumismuodoista eri sukupuolten mukaan.
  - STM: Hallituksen tasa-arvo-ohjelma perustuu hallitusohjelmaan ja toimenpiteet edistyvät vaihtelevasti. Samapalkkaisuuden edistämiseen liittyvät tutkimus- ja kehittämishankkeet edistyvät aikataulussa. Translain valmistelu etenee. Hallituksen esitys translaista on tarkoitus antaa eduskunnalle elokuussa, ja uudistuksen on määrä tulla voimaan vuoden 2023 alussa. → Ajankohtaista tietoa eri teemoista.
  - YM: Vuonna 2021 asunnottomista 77 prosenttia oli miehiä. Asunnottomia miehiä oli 3 057, mikä oli 219 vähemmän kuin vuotta aiemmin. → Tilastotietoa asunnottomuudesta eri sukupuolten mukaan.

Asiantuntijaselvitys vaalikauden 2019–2023 talouspolitiikan sukupuolivaikutuksista

- VM:n hankkeessa on tavoitteena selvittää, miten tasa-arvo on Suomessa kehittynyt kuluvan vaalikauden aikana talouspolitiikan seurauksena.
  - Taustalla hallitusohjelmakirjaus: ”Hallitus sitoutuu sukupuolten välisen tasa-arvon edistämiseen muun muassa talousarvioprosessissa ja kaikissa keskeisissä uudistuksissa.”
- Hanke jakautuu kahteen kokonaisuuteen:
  1) Kansalaisiin kohdistuneiden etuus- ja veromuutosten tarkasteluun mikrosimulointilaskelmalla.
  2) Kolmen keskeisen uudistuksen sukupuolivaikutusten tarkasteluun hyödyntäen Euroopan tasa-arvoinstituutin EIGE:n sukupuolivaikutusten arviointiprosessin menetelmää.
- Hankkeen toteuttajaksi on valittu Innolink Research Oy kilpailutetun pienhankinnan perusteella. Tulokset julkaistaan maaliskuussa 2023.

VALTIOVARAINMINISTERIÖ
FINANSMINISTERIET

Kiitos